

Et sprog om sproget: Visioner for græskundervisningen

Af studieadjunkt, cand.mag. Mette Christiansen

Det glæder mig, at Det Teologiske Fakultet har valgt nok engang at ansætte en klassisk filolog til at undervise i propædeutisk græsk. Selv er jeg elev af Carsten Weber-Nielsen,

og det er med stor ydmyghed, at jeg påtager mig opgaven efter ham.

I det følgende vil jeg knytte et par ord til min person og mine visioner for græskundervisningen ved Det Teologiske Fakultet.

KUA – en kærlighedshistorie

Som ny-indskrevet studerende på klassisk filologi, der dengang lå omtrent, hvor Det Teologiske Fakultets nye bygninger nu hviler, fandt jeg kærligheden. De græske bogstavers kurver og krummelurer, sproglomsterne og litteraturens prægnans tændte en ild i mig, som stadig brænder med lige kraftig flamme. Det, der skulle ende med at blive mit speciale, kom dog ad omveje. Jeg havde allerede tidligt i min uddannelse en stor interesse

for de store græske helligdomme, den kult og religiøse praksis, de repræsenterede, men da jeg fik besvaret mit bachelorprojekts problemformulering, hvorfor atleter antikken igennem deltog i de fire store sportsstævner, der blev afholdt i helligdommene, førte alle veje til den antikke sport. Heri var den ganske græske kultur repræsenteret: den rummede religion og kult, åndsliv, politik, identitet m.m. Sidenhen blev jeg, under vejledning af lektor, ph.d. Thomas Heine Nielsen, kandidat med speciale i Zeushelligdommen i Olympia og dens rolle i Hellenistisk tid.

Som studerende underviste jeg flere år som demonstrator i både græsk og latin, indtil jeg blev betroet mit første hold i propædeutisk græsk i 2012 ved SAXO-Instituttet. Herpå fulgte flere hold, indtil jeg i 2016 tog en smuttur til indre by, hvor jeg i et vikariat virkede som undervisningsassistent ved Det Teologiske Fakultet. Til min store glæde blev jeg fastansat som studieadjunkt i græsk i januar 2017 og flyttede ind i Det Teologiske Fakultets nye bygninger på det hedengangne KUA. Nu kalder vi det Søndre Campus.

Et sprog om sproget

De teologistuderende undervises i den græske dialekt koiné (gr. κοινή, *fælles*), som det Ny Testamente og hellenistiske tekster er forfattet på.

Den fællesgræske dialekt begyndte at tage sin form i takt med Alexander den Stores erobringer frem mod sin død i 323 f.Kr. I takt med imperiets udvidelse tog Alexanders soldater og guvernører det græske sprog med sig og indførte græsk som det administrative sprog, der udviklede sig til et egentligt *lingua franca*.

Som sproget blev brugt af mange forskellige tungter, faldt mange uregelmæssige verbalkonjugationer og nominaldeklinationer ud; sproget normaliseredes. Koiné nedbrød regionale og dialektale sprogbarrierer og samlede elementer fra primært attisk og ionisk til én dialekt, der i sin mere enkle form tillod udbytterig kommunikation.

Omend sproget blev normaliseret, udgør koiné stadig en stor udfordring for de studerende, og som følge af at græsk er placeret som den teologiske uddannelses første sprogfag, præsenteres underviseren i propædeutisk græsk for en didaktisk mindst ligeså stor udfordring: Fra at det tidligere var latin, der hilste de nye studerende velkomne som det første sprogfag, er det nu græsk, der foruden at præsentere et helt nyt alfabet også skal give de studerende det nødvendige grammatiske fundament, hvorpå græsk skal bygges – senere latin og hebraisk. Vores studerende møder op med hver deres sproglige forudsætning, med hver deres „grammatiske dialekt.“ Nogle har en solid grammatisk forståelse, mens andre næsten ingen har. Der må derfor som det første

etableres et sprog om sproget. En fælles referenceramme, et grammatisk koiné, der udgør grundlag for undervisers formidling og dermed den studerendes læring. For det giver sig selv, at det er svært at identificere en sætning verballed, hvis man ikke ved, hvad ’verballed’ betegner – endsige hvad en sætning er for en størrelse.

Visioner for græskundervisningen

På Købmagergade kom rygtet om min syntaktiske analysemodel hurtigt min person i forkøbet og blev af nogle (måske endda mange) modtaget med skepsis. For hvordan kan man forkaste noget så fundamentalt som det gode gamle „kryds-og-bolle-system“?

Jeg repræsenterer en nyere tradition inden for den grammatiske forståelse af oldgræsk og latin. Jeg er uddannet i valensgrammatikken, hvor verbet står i centrum og ikke som tidligere neksus. Denne analysemodel træner de studerende i at forholde sig til verbet som sætningens konstituerende led, og hvilke syntaktiske led et givent verbum kræver for at danne en grammatisk sætning. For eksempel kan det danske „jeg bor“ ikke danne en grammatisk sætning uden et stedsadverbiale, eksempelvis „på Amager“. Analysemodellen skærper med andre ord den studerendes intuitive sprogforståelse og tillader en mere detaljeret analyse end den traditionelle kryds-og-bolle-model.

Endvidere tilslutter jeg mig Chr. Gorm Tortzens nytænkning af det græske verbalsystem. I 1994 ændrede han radikalt på vores forståelse af verbalsystemet i *ΒΑΣΙΣ, Græsk grammatik for begyndere*. Her afklædte Tortzen det græske sprog

den latinske spændetrøje, det tidligere har været tvunget ned i. Det gjorde han blandt andet ved at anskue det hierarkisk: verbernes modus er underordnet aspekt, og tempus er underordnet modus. Mest radikalt er anskuelser af tempus som underordnet modus: Præsens og præteritum optræder således kun i modus indikativ, mens de øvrige modi udelukkende bøjes i aspekt og diatese. Derfor kalder han det tidligere præsens konjunktiv for imperfektiv konjunktiv.

Relevans

Propædeutisk græsk bliver ofte *en passant* nævnt som „blot et redskabsfag“ – noget der godt kan give et stik i en klassisk filologs hjerte. Betegnelsen har det desværre også med ofte at understøtte enkelte studerendes oplevelse af græsk som et „nødvendigt onde“, der får sin ende ved eksamen. Fjerner vi det modificerende adverbium ’blot’, er udsagnet dog sandt. I fagets studieordning står der, at faget „sætter den studerende i stand til at arbejde med nytestamentlige og andre fagrelaterede tekster på græsk.“ Det ligger mig derfor meget på sinde at fremhæve studieordningens paragraf, der i sagens natur peger fremad mod den studerendes videre uddannelse. Græsk er ikke et værktøj, man erhverver sig med henblik på blot at bestå eksamen, for så at lægge det i værktøjskassen og aldrig bruge det igen. Nej, det er et vigtigt værktøj, der, hvis det bestandig hvæsses, gør den studerende i stand til at arbejde på et højere analytisk plan på NT-fagene. Faget er en forudsætning for, at den studerende kan påbegynde sin bacheloruddannelse, og det skal naturligvis formidles klart til den studerende, men en henvisning til en

paragraf i studieordningen gør det ikke alene. Centralt må stå, at de studerende *oplever*, at faget er relevant for dem.

I min undervisning er fokus frem for „færdigbagte remser“ til eksamensbordet derfor at etablere en grammatisk forståelse og sproglig refleksion hos den studerende ved, foruden den egentlige grammatiske gennemgang og tekstlæsning, at implementere diskussion af stilistik og semantik samt på Græsk 2 at introducere oversættelsesanalyse. Denne disciplin, der primært er en del af de tre afløsningsopgaver på kurset, lader de studerende arbejde med og reflektere over oversættelsesteknikker af græske idiomer, grammatiske strukturer og enkeltord. Det indgående analytiske arbejde med kilde sprogets stilistiske og semantiske udtryk styrker den generelle sproglige forståelse og lader den studerende erfare, at oversættelse i høj grad hviler på fortolkning.

Endelig må fagets pensum naturligvis være relevant for de studerende. Jeg foretrækker at sammensætte et pensum, hvis tekster dels præsenterer de studerende for flere genrer og forfattere, og dels berører samme tematik, historik og vokabular. Det tillader semantisk diskussion, der ofte har den fordel, at flere studerende deltager aktivt.

Kontinuitet

I forlængelse af ovenstående er det også min målsætning at sikre en kontinuitet mellem propædeutisk græsk og NT-fagene og dermed understrege, at faget er en integreret og relevant del af uddannelsen. En sådan kontinuitet skal selvfølgelig opleves af den studerende, men den starter med et nært samarbejde mellem mig selv og underviserne i NT-fagene, der jo om

nogen har øje for, hvad de studerende kan og ikke kan, når de møder dem på tredje semester. Til min store glæde har vi allerede etableret et frugtbart samarbejde. Dette må vi naturligvis videreudvikle og dyrke, således at vi sammen kan skabe en udbytterig forbindelse mellem fagenes ideer, metoder og undervisning i praksis – der hvor det giver mening.

Engagement

Det første år på universitetet er for mange studerende overvældende. De skal finde sig til rette socialt og samtidig overkomme skiftet fra gymnasiet, fuldtidsarbejde eller andet. Vores studerende repræsenterer et vidt spænd, hvad baggrund, men også hvad alder angår. Med seks ugentlige undervisningstimer hviler der et stort ansvar på mine skuldre

for at sikre dem en god og inspirerende start på studiet og sørge for en tillidsfuld og konstruktiv holddynamik. Jeg sætter en ære i at „kende“ mine studerende og afkoder ganske hurtigt den enkeltes læringstype. Herved sikrer jeg en dynamisk differentieret holdundervisning, der tager udgangspunkt i den enkelte ved konfrontation, men samtidig er vedkommende for holdet som et hele.

Det er vigtigt for mig, at jeg gennem min egen passion for græsk, for undervisning og formidling kan inspirere de studerende til fortsat at dyrke det græske sprog og høste dets frugter.

Jeg har ofte med lettere sukken, fået at vide af mine studerende, at jeg har høje forventninger til dem, men hvad ville en underviser være uden ambitioner for sine studerende?